

# בחירת כיוון המאמץ-העיקרי

## חלק ב'

### רס"נ ל. מרחב

הדרך לכוחות המופעלים בו. השטח המשתרע בכיוון המאמץ-העיקרי הכרחי שיהלום את צרכי "בית-הקיבול" המבצעי של הכוחות העיקריים — למען אפשר להם התפרסות מתאימה, תמרון נוח ותנאים טובים להפעלה-במשותף של החילות השונים — ולפחות של אותם חילות שיהיו המכריעים במערכה הנתונה. ולבסוף — המהלומה צריכה לבוא על האויב לגמרי במפתיע.

עיקרון טקטי: השטח שבכיוון המאמץ-העיקרי מן הדין כי יאפשר גיצול מכסימלי של השפעת הנשק הגרעיני (האופרטיבי והטקטי). ותצפית לעומק מערך-ההגנה של המגן (לפחות — לעומקם של המתחמים הפלוגתיים). כן צריך הוא לאפשר התפרסות נוחה ומוסתר של הכוחות בשטח-היערכותם להתקפה — וביחוד את זו של הכוחות המבצעים את התפקיד המכריע בשלב הבקעת מערך ההגנה.

בעת תכנון המערכה יש להביא בחשבון את הנקודות הבאות:

- בחירת כיוון המאמץ-העיקרי — היא המהווה את תוכן ההחלטה ולה יש להקדיש תשומת-לב מיוחדת.

- יתכן לומר כי שעה שסוקרים ושוקלים את כל הקשור בעיבוד ההחלטה למתקפה (או להתקפה) — אין לך אף מסמך מבצעי שאינו מתייחס, בצורה זו או אחרת, לענין כיוון המאמץ-העיקרי; שהרי זהו הנושא המרכזי של כל החישובים והתחשיבים האופרטיביים והטקטיים.

- לאור הסכנה של הנחתת מהלומות גרעיניות ושל הפצצות והפגזות על-ידי הצד-המגן, מהווה במתקפה הכנת שטח-כינוס, שטח-היערכות ודרכי-גישה אחדת התפקידים העיקריים של המשימות והעבודות ההנדסיות; והנה רובן של עבודות אלו מוקדש לשטח בו עובר ומבוצע המאמץ-העיקרי; ואלו הן אותן עבודות המבוצעות בתור ראשון, וככל-האפשר בהקפן המלא.

- במידה שמדובר על ההסוואה האופרטיבית, הרי נשענת זו על השאיפה להטעות את האויב ביחס למקומה ולזמנה של המהלומה הממשית; וכתוצאה מזה — להפתיעו. לשם השגת מטרה זו קיימים שיטות ואמצעים שונים, כגון ביצוע תנועות למראית-עין — ובר-בזמן התארגנות-מראש וריכוזי-כוחות במקומות שונים, במרחק-מה לעומק של כוחות-התוקף, או לצדדים, על-מנת להטילם אחר-כך במהירות כלפי כיוון המאמץ-העיקרי; הנחתת המהלומה בצירים מספר (במיוחד בתנאי הפעלת נשק גרעיני) בר-בזמן או במועדים שונים; שימוש בפעולות-הטעיה, במקביל לפתיחת המבצע גופו ולפניו, ועוד. ויש להדגיש — התנאי המכריע להשגת ההפתעה הוא שמירה על סודיות מוחלטת בכל דבר הקשור לתכנון המבצע לרבות

בעית בחירת כיוון המאמץ-העיקרי, לפי הגורמים המשפיעים עליה, כבר נדונה בחלקו הראשון של המאמר שהופיע בחוברת "מערכות" קנ"ב. בחלק השני נסקור את עבודתו המעשית של מפקד העוצבה בבחירת כיוון המאמץ-העיקרי, בחירה המוצאת את ביטויה במסגרת קבלת ההחלטה.

### עבודת המפקדים ומטותיהם בשעת תכנון

כנקודת-המוצא לכל תכנון מפורט צריכה לשמש החלטת המפקד. החלטה זו כוללת כרגיל כמה אלמנטים, אך את מרכזה מהווה בחירת כיוון המאמץ-העיקרי.

כשהמדובר הוא בעוצבה מסוימת, הפועלת במסגרת-כוחות יותר רחבה, עשויים כיוון המאמץ-העיקרי וכן אלמנטים אחרים בהחלטה, להיקבע בשבילה מלמעלה. במקרה כזה מציין מפקד העוצבה הנדונה את כיוון המאמץ-העיקרי בפקודת-המבצע שלו לעוצבות או ליחידות הכפופות לו, ובונה סביב נתון-יסוד זה את שאר החלקים בהחלטתו על אופן ביצוע משימתו.

★

תוך-כדי הערכת המצב, הגורם המכריע והקובע את בחירת כיוון המאמץ-העיקרי הן המשימה שהוטלה על העוצבה הנתונה, והכונה של זו כיצד תמלא אותה — לאור משימתה של הרמה-הממונה שלה, ומשימות העוצבות השכנות.

בניתוח הגורם "אויב" בודקים גם את מקומותיו החזקים (איגודי כוחותיו העיקריים) וגם את מקומותיו החלשים. מנתחים גם גורמי-משנה אחרים שעליהם כבר דובר לעיל. כתוצאה, מגיעים שוב למסקנה — באיזה מקום לבצע את המהלומה-העיקרית. דבר דומה קורה גם לגבי ניתוח שאר הגורמים של הערכת-המצב. בסיכום הערכת-המצב מקבלים, איפוא, שורה שלמה של מסקנות. לפעמים תהיינה מסקנות חלקיות אלו, שנתקבלו תוך שיקול בגורם אחד בלבד, לגמרי שונות ומנוגדות. כיצד להבחין אזי במסקנות המכריעות — והנכונות — דבר זה טמון בכושרו, מומחיותו ויזמתו האישיים של המפקד, אשר הוא הרשאי והמוסמך לבחור בהן. אין בשטח זה כל "מתכון", מלבד כמה עקרונות כלליים; ואלה הם:

עיקרון מבצעי: כיוון המאמץ-העיקרי צריך להבטיח את השמדת הכוח העיקרי שבמערך-ההגנה של האויב ואת ההשתלטות על היעד המכריע, שעם כיבושו מופר ומשובש מערך-הגנתו כולו. בתנאי הפעלת נשק גרעיני יהיה נשק זה את האמצעי המכריע שיופעל בכיוון המאמץ העיקרי והוא שיסלול את

בקווים אלה שורטטה, בקיצור נמרץ, תמונת הקשר אשר בין בחירת כיוון המאמץ-העיקרי והנחתת המהלומה-העיקרית, למגמות התכנון המבצעי במתקפה. כלל-של-דבר: אין לך כל תכנון שהוא לקראת מבצע, שענין המאמץ-העיקרי אינו משפיע בו את השפעתו המכרעת. כל פעילות המפקדים ומטו-תיהם מוקדשת, מלכתחילה, לבחירה נכונה של כיוון המאמץ-העיקרי; ואחר-כך — לביצוע יעיל ונכון של המאמץ-העיקרי בכיוון שנבחר.

### לסיכום

בכל שלב קונקרטי מכתובה המדיניות לאסטרטגיה הצבאית משימות מוגדרות. על סמך המגמות וההנחות הפוליטיות מנתחת האסטרטגיה את המצב על כל בחינותיו, ומעריכה את כל גורמי-היסוד המשפיעים על בחירת כיוון המאמץ-העיקרי. את הגורמים האלה מנתחים תוך ראית קשר-הגומל-לין שביניהם, והשפעתם ההדדית.

בחירת כיוון המאמץ-העיקרי ברמה הטקטית וברמה האופרטיבית מותנית לא רק על-ידי הנתונים העיקריים שבמצב הקונקרטי במסגרת אותו קרב או מבצע. נוסף אליהם מותנית היא בכל אחת משתי רמות אלו גם בשיקוליה של הרמה הגבוהה יותר, כלומר — ברמה הטקטית תלויה היא בכיוון המאמץ-העיקרי של הרמה האופרטיבית ובזו האחרונה תלויה היא בכיוון המאמץ-העיקרי של הרמה האסטרטגית.

יעדה העיקרי של המהלומה-העיקרית הוא הכוחות-העיקריים של האויב (המגינים, בדרך-כלל, על יעדים חיוניים); ומטרתה — מיגור מוחלט של כוחות אלה.

כיוון המאמץ-העיקרי חייב לאפשר ביצוע תמרונים מכריעים, כגון: הבקעה מן החזית ובהמשכה לפיתה, או איגוף ולפיתה, במגמה לכיתור הכוחות-העיקריים של האויב; או הבקעה מן החזית תוך תקיעת טריוזים עמוקים במערך-ההגנה של האויב — פילוג, וכתוצאה מכך ביתורו לחלקים מבודדים; ולבסוף השמדתם המלאה של אלה בנפרד.

השטח בו עובר כיוון המאמץ-העיקרי חייב לאפשר לתוקף לרכז, במסגרת-הזמן הנדרשת, כוחות ואמצעים עדיפים למען הנחתת המהלומה-העיקרית; ונחוצים בו תנאים נוחים לניצולם המלא של כל הכוחות במהלך המערכה או הקרב. בפעולות אסטרטגיות ואופרטיביות נודעת חשיבות רבה לעריכת-מראש של הכוחות באופן שיאפשר לתוקף לבצע את המהלומה בזמן ובמקום להם הוא מתכוון (ובקשר לכך — גם למועד התחלתה של המהלומה-העיקרית).

הנחתתה של המהלומה-העיקרית צריך שתהא מכוונת להשגת התוצאות המכסימליות אותן ניתן להשיג במצב הקונקרטי הנתון. אך תביעה זו מסוייגת על-ידי תביעות-משנה: שתוצאות אלו תושגנה בזמן הקצר ביותר — ובאבידות הקטנות ביותר.

ושוב: עיקרה של כל החלטה לקראת מבצע נעוץ — בבחירת כיוון המאמץ-העיקרי.

לכיוון המאמץ-העיקרי, תכופות, כפי שכבר צוין, כרוכה ההפ-תעה בהנחתת המהלומה העיקרית במקום שבו אין האויב מצפה לה — כלומר בשטח קשה-למעבר. אבל אין להגזים בנקיטה בדרך זו. ישומו מותנה בתנאי-מצב קונקרטיים. כך, לפעמים אין זה רצוי להשיג הפתעה על-ידי בחירת כיוון המאמץ-העיקרי דרך שטח קשה-למעבר — וזאת מהסיבות הבאות: משום שמתברר כי באותו שטח מסוים קשה להסוות את ריכוזי הכוחות העיקריים בשלב ההכנה למבצע; יתכן ומהירות מהלכו של המבצע תהיה, בשל קשיי-השטח, קטנה מזו הרגיל; ישנם מצבים בהם יהיה ביכולתו של האויב לגלות בקלות-יתר את כיוון המאמץ-העיקרי, ועל-ידי כך גם לבלום אותו, לכשיתקרב אל עומק-מערך-ההגנה שלו.

● אופן ההתארגנות, ושיקולי ריכוז הכוחות (וזאת הן לרוחב החזית הן לעומקה) כפופים בראש-וראשונה להשגת תכלית אחת — הקמת איגוד-הכוחות להנחתת המהלומה. כשההתארגנות הראשונה, וריכוז הכוחות להקמת ה"איגוד-המהלומתי", מבוצעים באופן נכון, מבחינת המרחק והזמן, מאפשר הדבר תכופות ליצור את העדיפות הנדרשת — ועל-ידי כך נוצר הרקע-המוקדם להצלחת המבצע.

● תחזוקת הכוחות הפועלים בכיוון המאמץ-העיקרי הנה הנושא העיקרי של עבודת החילות-הלוגיסטיים. רובם המכריע של האמצעים (חימוש, תחמושת, אספקת דלק) מיועדים לאיגוד-המהלומתי, וניתנת לו עדיפות ראשונה-במעלה.

● כל ההפגזות וההפצצות (אטומיות, ארטילריות ואויריות) מרוכזות ומכוונות לסייע לפעולה בכיוון המאמץ-העיקרי; ובראש וראשונה מיועדות הן לנטרול מערך-הכוחות העיקרי של האויב — כדי ליצור תנאים נוחים להתקדמות הכוחות-התוקפים העיקריים ולהקטין את אבידותיהם.

● הקשר בין ההבקעה לכיוון המאמץ-העיקרי מתבסס על העובדה, כי הבקעת מערך-ההגנה מתבצעת בכיוון המאמץ-העיקרי, דהיינו הקטע שנועד להבקעה נבחר תמיד בכיוון המאמץ-העיקרי.

● מיגור הכוחות-העיקריים של האויב, כיתור היעדים החיוניים וכיבושם, מתגשמים בכיוון המאמץ-העיקרי. רצוי שמהלומה-עיקרית תוביל תמיד, בדרך הקצרה והנוחה ככל-האפשר, אל אגפי האויב ועורפו. לפי אורח זה של ביצוע המהלומה-הראשית, נכללת בה מלכתחילה מגמת כיתור עיקרם של הכוחות המגינים. אך אין המבצע מסתיים, בדרך-כלל, עם כיתור מעין זה. המרדף אחר הכוחות שטרם כותרו נמשך הלאה, במקביל למהלך השמדת הכוחות המכותרים. כתוצאה משתי פעולות אלו — כיתור כוחות-אויב והשמדתם, והתקדמות בעקבות כוחותיו הנסוגים המתנהלת לרוב בכיוון המאמץ-העיקרי — מושגות המטרות המבצעיות הסופיות; כלומר — כיבוש היעדים האופרטיביים, והשמדת איגוד-הכוחות העיקרי של המגן.

ולבסוף — משנתגלה הצורך בכך, ומשקיימות האפשרויות המתאימות — כובשים שטח-מוצא למבצע חדש, תוך התחשבות במציאותם של שטחים נוחים לפניהם, בכיוון המאמץ-העיקרי החדש.